І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку: BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXIX. Ч. 173. ЦЕНТІВ 12 CENTS | ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 11-го ВЕРЕСНЯ (SEPTEMBER) 1962 | TWO SECTIONS (SECTION 1) | No. 173. VOL. LXIX.

КУБИНЦІ ПРОСЯТЬ У ЗДА ДОПОМОГИ ПРОТИ КАСТРА

КУБИНСЬКІ ВТІКАЧІ ПЛЯНУЮТЬ ВІДНОВИТИ НА БІЛЬШУ СКАЛЮ ПІДРИВНУ БОРОТЬБУ ПРОТИ РЕЖИМУ КАСТРА

Маямі, Флорида. — Провідники кубинських втікачів у ЗДА звернулися до уряду у Вашингтоні з просьбою про дозвіл і про підмогу на відновлення на більшу скалю партизанської і підривної роботьби проти режиму Фіделя Кастра. Вони хотіли б дістати допомогу, але без того, щоб ЗДА безпосередно були вмішані в цю боротьбу своїм власним персоналом. Дотеперішня політика Вашингтону не тільки не заохочувала кубинських втікачів до виступів проти Кастра, але й ставила перешкоди, видавши зарядження, щоб не міг повторитися виступ кубинських студентів, які обстрілили були недавно Кубу з двох кораблів. Кубинські втікачі сподіваються, що Вашингтон змінить своє дотеперішнє становище в цій справі внаслідок того, що на Кубі є комуністичні технічні дорадники й інструктори, між якими є й військовики з СССР, Китаю та Чехо - Словаччини. Вашингтон шукає нової політики в справі Куби і в цій справі державний секретар Дін Раск конферував із представниками латино - американських держав. Але немає виглядів на те, щоб більшість членів Організації Американських Держав погодилася на якусь акцію проти Куби, тому, на думку кубинських втікачів, ЗДА мусять самі діяти в справі Куби, на якій знайшлися чужі европейські війська. ЗДА повинні толерувати і допомагати акції кубинських втікачів, які плянують боротьбу проти режиму Кастра. На Кубі в дійсності не було спокою від того часу, коли в квітні минулого року невдало закінчилася була висадка повстанців. На острові виконано ряд саботажів та вбито поважне число найгарячіших Кастрових прихильників. Цього всього доконали не „агенти Центральної Розвідчої Агенції ЗДА", — як твердить Кастро, тільки кубинські революціонери - патріоти, які знайшли захист в ЗДА. Досі уряд ЗДА тільки збирав інформації про те, що діється на Кубі, але ця акція не була повна, бо Розвідча Агенція заперечувала а пізніше потверджувала вістку втікачів про те, що на Кубі є совєтський військовий персонал. Коли б ЗДА погодилися допомогти кубинським втікачам, тоді могли б початися проти Кастра виступи груп, які нараховують по 500 ветеранів підривної боротьби. Це є в більшості колишні офіцери кубинської армії. Підривну акцію можна б почати вже в короткому часі, як про це твердять кубинські втікачі, які секретно побували на острові і там перевірили справу боротьби проти комуністичного режиму. Провідні кубинські втікачі ставлять одну умову американським приятелям: вони просять їх залишити виконання цієї акції їм самим — кубинцям. Кубинці твердять, що вони краще знають тактику боротьби проти Кастра, як американці. Хоч Кастро має радарові стації, то все ж таки в минулому місяці вдалося 40 рибальським човнам відплисти з Куби до Флориди, і причалити до кубинського узбережжя деякі човни з Флориди. Подібні акції можна переводити, твердять втікачі, коли мається зв'язок із противниками Кастра на Кубі. Тому за всяку ціну треба скріпити число партизан на Кубі. Але це є погляди частини кубинських втікачів. Є й інші, яких є там коло 150 000. Більшість з втікачів є тієї думки, щоб ЗДА своїми збройними силами допомогли зліквідувати режим Кастра на Кубі. Кубинські студент Хуан Мануель Сальват, один із тих студентів, які в серпні атакували Гавану з кораблів, заявив в Каракасі, Венесуеля, що кубинські втікачі атакуватимуть кожний совєтський корабель, який появиться на кубинських територіяльних водах.

РАДА ДИРЕКТОРІВ УККОМІТЕТУ ВІДБУЛА ПЕРЕДКОНҐРЕСОВІ НАРАДИ, СХВАЛИЛА ПЛЯН КОНҐРЕСУ



Проф. Лев Добрянський

Ню Йорк. — Минулої суботи, 8-го вересня, Рада Директорів Українського Конґресового Комітету Америки відбула тут у приміщеннях своєї канцелярії при 13-ій вулиці і 8-ій евеню свої чергові, цим разом передконґресові наради, на яких вислухано й обговорено звіти голови УККА проф. д-ра Лева Добрянського і касира п. Йосипа Лисогора та обмірковано й апробовано запропонований проф. Л. Добрянським загальний плян Восьмого Конґресу Американських Українців, що має відбутися в Ню Йорку, в готелі Комодор в днях 12 до 14-го жовтня ц.р. Нарадами проводив виконуючий обов'язки президента УККА п. Теодор Миник. Д-р Л. Добрянський у своєму звіті — мавши на увазі недалекий Конґрес — подав радше загальну характеристику праці УККА, ствердивши і доказуючи фактами, що хоч американські українці далеко не становлять ані найбільшої чисельно, ані найстаршої чи найзаможнішої економічно етнічної групи в Америці, тим не менше вони своєю ініціятивою і своєю активністю вибилися на одне з перших місць між усіми іншими групами, випередивши навіть поляків, литовців та інших. Доказом цього могли б послужити такі акції, як щорічні Дні Української Незалежности, що їх відзначається в Конґресі ЗДА та що їх проголошують тепер уже навіть губернатори таких стейтів, як Ню Мексико, Тексас та інші, в яких українські групи є дуже малі, якщо взагалі є. Це означає, що цю українську акцію інтегровано сьогодні вже в загально-американську активність і вона стала її невід'ємною частиною. Це саме можна б сказати про акцію, зв'язану з пляном побудови пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашинґтоні і, зокрема, про заініційовану УККомітетом акцію Тижня Поневолених Націй, яка тепер уже стала інтеґральною частиною міжнародної політики. Ці успіхи досягнено, поборюючи численні перешкоди, в першу чергу ініціятивністю та впертою і наполегливою працею і плянуванням на довшу мету. Проф. Добрянський з жалем ствердив, що американсько-український загал не завжди і не в усьому дотримує кроку своїй репрезентації, УККомітетові. Відношення найширшої громади до УККА він порівняв із тягловим конем і возом. Кінь — це УККомітет, що у великому напруженні та максимальними зусиллями тягне віз — українську громаду, яка не завжди не тільки не полегшує коневі його труду, але наче б навмисно йшла по більших вибоях і грудах, щоб цей похід уперед утруднювати. Все ж таки, — твердив звітодавець — трапляються й признання та подивугідні приклади співпраці і допомоги. Одним з таких прикладів назвав проф. Добрянський акцію окремого допоміжного комітету на Асторії, у виборчому районі конґресмена Джеймса Делені, який виступав проти зголошеної з ініціятиви голови УККА конґресової резолюції 211 в справі створення постійного конґресового Комітету Поневолених Націй. Цей Комітет зібрав точно 5.000 підписів під меморіялом, що закликав конґресмена до зміни його становища. Очевидно, що між цими підписами тільки мала частина були українські, а решта це „Меки" та інші з діда-прадіда американці, що включилися в цю акцію.

Окрему увагу віддав проф Л. Добрянський справі пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашингтоні, заповідаючи можливість, що покладення угольного каменя під цей пам'ятник зможе відбутися в березні наступного, 1963-го року, а рік пізніше, в березні — Шевченківському місяці — 1964-го року пам'ятник буде відкритий.

Восьмий Конґрес — найбільший здвиг Американської України

Зупинившись довше зокрема на справах підготови до недалекого, восьмого з черги Конґресу Американських Українців, проф. Л. Добрянський висловив переконання що цей Конґрес може бути *найбільшою* за всі часи маніфестацією Американської України, якщо тільки наша суспільність та її численні організації зрозуміють вагу справи, зокрема збагнуть факт що в теперішній констеляції світової політики справа визволення України може ще найпевніше вирішитися на терені З'єдинених Держав Америки. Восьмий Конґрес Американських Українців відбуватиметься в готелі Комодор отже в безпосередньому сусідстві від скляного палацу Об'єднаних Націй і від нас самих, від нашої громади найбільше і в першу чергу залежить, чи наш голос там почують і чи той голос буде досить серйозний та переконливий, щоб був взятий на увагу. Мавши все це на думці, заплановано також і деякі зміни в традиційній досі системі переведення Конґресу.

Наради Конґресу відбуватимуться головно в різних комісіях, які приготовлятимуть відповідні пропозиції для обмірковування і ухвал на пленарних сесіях. Плянується віддати в можливостях найбільше часу на завваги і пропозиції представників поодиноких громад та багатьох складових клітин УККомітету. Щоб це запевнити, всі репрезентаційні та зовнішньо-політичні виступи відбуватимуться під час трьох полуденків, що будуть зорганізовані в полудневих годинах усіх трьох днів тривання Конґресу: в п'ятницю і суботу та неділю, як також під час великого конґресового бенкету що відбудеться в суботу ввечері. Кожний із цих трьох полуденків (лончів) матиме свій окремий характер і тему: головною темою виступів під час полуденку в п'ятницю буде комуно-московська загроза в Европі. Головним доповідачем буде видатний европейський державний муж. Головою цього зібрання буде адв Іван Флис. Виступи під час

(Закінчення на 4-ій стор.)

Віце-президент Джансон хвалить американську закордонну допомогу



Віце - президент Джансон на авдієнції у Папи Івана XXIII

Вашингтон. — Віце-президент Линдон Б. Джансон, який вернувся з 17-денної подорожі по 6-ох азійських і европейських країнах, на пресовій конференції в дні 8-го вересня твердив, що американська допомога закордонним державам скріпила вашингтонських союзників проти підривної діяльности комуністів. Джансон пригадував той ентузіязм, з яким його вітали на вулицях міст-столиць тих країн, які він відвідував, кажучи: „Я тільки бажаю, щоб деколи наші власні громадяни виявляли таке саме відчуття". Джансон вернувся з Риму 7-го вересня ввечері, відвідавши Ливан, Туреччину, Кипр, Грецію і Італію, назвавши ту 14.000-милеву подорож „добрим досвідом", який народжує і нові пляни. Після прибуття віце-президент телефонічно звітував президентові Кеннеді, який перевів кінець тижня в Ньюпорті, Ровд Айленд. Президент вдоволений із висліду подорожі віце - президента. З Білого Дому стверджують, що звіти зі столиць, які відвідав Джансон, свідчать про те, що віце - президент зумів знов виявити свій політичний хист. Він переконав деякі уряди, головно в Греції і в Ірані, що треба в першу чергу перевести деякі реформи та старатися самим собі допомагати, бо аж тоді американська допомога може бути успішна.

ВІЦЕ - ПРЕЗ. ДЖАНСОН БУВ НА 40 - ХВИЛИННІЙ АВДІЄНЦІЇ У ПАПИ

Рим. — Віце - президент Линдон Б. Джансон, який в міжчасі — в суботу вечером — вже вернувся до Вашингтону — був прийнятий в п'ятницю 7-го ц. м. на 40-хвилинній авдієнції у Папи Івана XXIII. Віце - президент інформував Папу про свої відвідини на Кипрі, в Туреччині, Ірані, Греції, Ливані і, вкінці, в Італії, після чого Папа звернув головно увагу на конечність поборювання у світі голоду, недуг і безграмотности. Віце - президент ствердив згодом, що зустріч з Папою зробила на нього велике враження, як зустріч з духовим лідером світу.

КИТАЙСЬКІ КОМУНІСТИ ЗБИЛИ РОЗВІДЧИЙ ЛІТАК У-2

Тайпей. — Комуно - китайський уряд повідомив, що над східньою частиною Китаю збито „зроблений в Америці розвідчий літак У-2, здатний летіти *у великій висоті*, на службі банди Чіянг Кай-шека, під час коли він вдерся над Східній Китай". Ця подія мала статися в минулу неділю. Уряд Вільного Китаю з осідком на Тайвані (Формозі) признав був за день раніше, що „зник" один із двох його літаків типу У-2. З американського Державного Департаменту стверджено, що уряд Вільного Китаю закупив був ще у липні 1960-го року два літаки У-2 безпосередньо у компанії Локгіда, що їх продукує, при чому американський уряд дав дозвіл на експорт тих машин. Вільний Китай мав користуватися тими літаками для розвідчих цілей над територією комуністичного Китаю вже від осени 1960 року. Між іншим, недавні відомості про масове зосереджування комуно-китайських збройних сил над східнім узбережжям Китаю прийшло — твердять газети — внаслідку фотознимок, зроблених отими розвідчими літаками, що можуть летіти на висоті 80.000 стп. Комуно - китайська пропаґанда відразу почала використовувати факт збиття того літака для атак проти „банд Чіянг Кай-шека" і проти Америки. Ця остання подія — кажеться в комуно - китайському повідомленні — не була відокремленим актом порушення суверенности китайської території, а була тільки однією ланкою у програмі шпигунської діяльности у відношенні до „соціялістичних країн". Комуно - китайський комунікат виразно натякав на інцидент з літаком У-2, що його москалі збили над Свердловськом 1-го травня 1960-го року; в минулому тижні Совєти протестували проти польоту У-2 над південним Сахаліном. Розвідчі літаки У-2 введено у службу в 1955-му році. Китайські комуністи, які знали про розвідчі лети літаків У-2 над їх територією, обіцяли 8-го серпня цього року 8.000 унцій золота (рівновартість 280.000 дол.) тому пілотові, який доставить літак У-2 китайським комуністам в непошкодженому стані. Китайські комуністи не подали покищо ніяких подробиць: де саме вони збили такий літак, де він впав і в якому стані, що сталося з пілотом і т. п. Американські джерела твердять, що цей останній літак У-2 пілотував над китайською територією китайський летун, вишколений згаданою компанією Локгіда. Американські військові чинники найбільш зацікавлені способом, яким збито той літак. Якщо ця вістка правдива, то виллядається, що китайські комуністи дістали від Совєтів протилетунські ракети, бо іншим способом неможливо досягнути й поцілити такий літак. Виходить, — міркують перші американські коментатори — що китайські комуністи розпоряджають більш модерною зброєю, ані ж передбачували це західні військові кола.

Президент просить повновластей покликати 150,000 резервістів

Вашингтон. — 7-го вересня президент Кеннеді переслав до Конґресу проєкт, згідно з яким Конґрес має дати йому повновласті на випадок потреби покликати до активної служби 150.000 резервістів. Ці повновласті мають обов'язувати від замкнення другої сесії 87-го Конґресу аж до 28-го лютого 1963-го року, коли вже майже два місяці діятиме 88-ий Конґрес. Президент звернувся до Конґресу саме тоді, коли републіканські члени Конґресу збільшили були акцію в тому напрямку, щоб уряд загострив своє становище до Куби після того, як до Кастра прибули тисячі совєтських технічних дорадників і велика кількість різнородної зброї. Але Президент у своєму листі до Конґресу не згадує ані Куби ані Західнього Берліну, тільки пише про те, що якій-будь частині світу може заіснувати така ситуація, що ЗДА мусітимуть скористати із своїх збройних сил. На основі внесеного проєкту Президент мав би право покликати резервістів на протяг 12 місяців. В проєкті говориться про те, що не може бути покликаний до активної служби той резервіст, який вже був покликаний в 1961-му році. Секретар оборони мав би право на випадок потреби до 28-го лютого 1963-го року продовжити активну службу не на більше, як на 12 місяців.

В АМЕРИЦІ

● **Колишній президент Герберт Гувер**, який видужує в нюйоркському шпиталі, дістає щоденно тисячі листів і депеш з побажаннями якнайскорше видужати. Гувер найняв нових секретарів, бо його секретарський штаб із 7-ох осіб не міг дати собі ради з відписуванням на ці побажання. 28-го серпня зробили Гуверові операцію, витявши пістряка з грубої кишки.

● **Науковці з Дженерал Електрік Компані** повідомили, що вони винайшли новий спосіб продукувати промислові діяманти за допомогою високого тиснення і високої температури. Деякі науковці гадали, що не можна буде за допомогою тиску і огрівання змінити атоми вуглецю так сильно, щоб виник із них діямант. Тиснення доходить до 3.000 фунтів, а температура до 9.000 ступнів Фаренгайта.

● **25-річна полька Яніна Красьська**, яка прибула до ЗДА на змагання парашутистів, вирішила була вибрати волю і вже просила про право азилю в Бостоні, Массачусетс, але довідавшися, що вона не зможе спровадити сюди свого маленького синка з Польщі, бо комуністи його не випустять, рішилася вертатися до Польщі, знаючи, що її тепер там чекає. „Там не буде спокою для мене, коли я вернуся. Але це мій обов'язок, і я мушу вернутися до дитини", — з плачем говорила мати, яка немає в Польщі жадної родини, крім маленького сина. Юґославський парашутист 21-річний Мілли Кнор вибрав волю і не вернувся до Юґославії.

● **Вустерський коледж в стейті Огайо** запросив на викладача колишнього головного дорадника президента Айзенгавера Шермана Адамса, відомого з афери Бернарда Ґолдфайна, який давав різні подарунки Адамсові, і Адамс через те мусів зрезиґнувати з праці в Білому Домі. Адамс викладатиме про політику впродовж одного місяця, починаючи з 22-го жовтня.

Д-р З. Лисько перевибраний на директора Українського Музичного Інституту

Ню Йорк. — 8-го вересня ц. р. відбувся сьомий загальний З'їзд Українського Музичного Інституту Америки в Ню Йорку, в якому взяли участь 30 педагогів із таких шкіл УМІ: Балтімор, Боффало, Бріджпорт, Бруклин, Гартфорд, Дітройт, Елизабет, Йонкерс, Нюарк, Ню Гейвен, Ню Йорк, Трентон і Філядельфія. Відділи з Клівленду, Лорейну і Пассейку виправдали свою неприсутність. Після звітів директора і керівників шкіл УМІ відбулася дискусія, в якій обговорено важливіші педагогічні і адміністраційні справи. На директора УМІ на шкільний рік 1962/63 вибрано дотеперішнього директора д-ра Зіновія Лиська.

ПОМЕР ТЕОДОСІЙ ОСЬМАЧКА — ПОЕТ, ПРОЗАЇК І ПЕРЕКЛАДАЧ

Ню Йорк. — В п'ятницю дня 7 вересня ц. р. перед 9-ою годиною ранку помер у Пілґрім Стейт Госпіталі на Лонґ Айленд в Ню Йорку на 67-ому році життя великий український поет і прозаїк Теодосій Осьмачка. Народжений дня 3-го травня 1895 року в селі Куцівка на Київщині, Тодось Осьмачка із першою збіркою своїх поезій п.н. „Круча" виступив 1922 року, публікуючи згодом ще 2 збірки „Скитські вогні" 1925 р. і „Клекіт" 1928 року. Репресований комуністичним режимом в Україні в 30-их роках перестав друкувати свої твори і виступив знову, як поет і прозаїк, щойно на Заході Европи, куди емігрував під час другої світової війни. У Львові 1943 р. вийшла його чергова збірка „Сучасникам" і згодом в Німеччині і в ЗДА збірки поезій „Китиці часу", „З-під світу" та велика поема „Поет". На еміґрації Тодось Осьмачка виступив також як прозаїк, пишучи і видаючи романи і повісті „Старший боярин", „Плян до двору" і „Ротонда душогубців", що була перекладена теж на англійську мову. Працював також видатно, як перекладач, головним чином з англійської мови. Останнім часом вийшли окремим виданням у в-ві „На горі" його переклади Шекспірових драм „Макбет" і „Король Генрик IV". Вістка про смерть цього видатного українського письменника рознеслася скоро по Ню Йорку й околиці і вже в суботу о год. 8-ій вечора зібралася в похоронному заведенні Петра Яреми в Ню Йорку велика громада друзів поета, письменників і мистців, і читачів його творів, щоб вислухати Заупокійної Панахиди, яку відправив Впр. о. мітрат Л. Веселовський в сослуженні о. протодиякона Миколи Рибачука і під спів хору під керівництвом проф. В. Завітневича. В панахиді взяли участь представники українського громадянства під проводом президента УНР в екзилі д-ра Степана Витвицького, як теж численні письменники і мистці, під проводом проф. В. Міяковського, дир. Йосипа Гірняка та голови ОУП „Слово" Григорія Костюка. Після панахиди виголосили над відкритою домовиною промови Юрій Лавріненко від УВАН, Борис Ржепецький від Літературно-Мистецького Клюбу в Ню Йорку, інж. Кость Туркало від старих київських знайомих і друзів і Григорій Костюк від ОУП „Слово". У неділю дня 9-го вересня о 1-ій годині по полудні в похороннім заведенні П. Яреми Заупокійну Службу Божу відправив Впр. о. мітрат Л. Весоловський і після цього сумна кавалькада авт вирушила на місце вічного спочинку Покійного Поета на Українському Православному Цвинтарі в Бавнд Бруку, Н. Дж. На цвинтарі труну з тілом Покійного зустріла велика група громадян, серед яких була сестра Лесі Українки Ісидора Петрівна Косач з донькою, дружина замученого большевиками українського поета Є. Плужника Галини Плужник та багато інших друзів і знайомих Поета. Останнє слово над могилою великого Покійника сказав Григорій Костюк.

● **Престиж Індонезії** сильно потерпів в очах азійських країн у зв'язку з недавніми спортовими ігрищами в Якарті. Натиск індонезійського уряду на провід ігрищ, щоб виключити з них Вільний Китай і Ізраїль, організування урядовими колами протиіндійської демонстрації у зв'язку з опозицією Індії проти переплутування політики із спортом, та очевидні впливи комуністичного Китаю в Індонезії — все це зробило препогане враження на індійців та інші азійські спортові дружини, які вернувшись до дому, відповідно насвітлюють ці події.

Де Ґоль пропонує „органічну співпрацю" армій Франції і Німеччини

Бонн. — Французький президент Шарль де Ґоль, зодягнувшись вперше за своє 6-денне перебування в Західній Німеччині у генеральську уніформу, промовляв у минулу п'ятницю 7-го вересня до старшин німецької Військової Академії в Гамбурґу. Він говорив про „спільну небезпеку", яка загрожує Франції й Західній Німеччині та закликав ці дві країни до „органічної співпраці" їхніх збройних сил. Західня преса інтерпретує той заклик, як до з'єднення зусиль Франції й Західньої Німеччини для створення своєї власної атомової зброї. Водночас де Ґоль поручав у тій своїй промові „унію наших двох країн". Наступного дня, в мин. суботу, де Ґоль виголосив із сходів, що ведуть до Фельдгеррнгалле в Мюнхені, промову до величезної маси народу на Одеонпляц, що її офіційно оцінено на 150.000 до 170,000 осіб. Тут де Ґоль говорив тільки про велич та успіхи німецького народу, зокрема про потребу приязни між Францією і Баварією. В мин. неділю 9 ц. м. де Ґоль вернувся з Німеччини до Парижу. В офіційному французько - німецькому комунікаті казалось тільки загально про „конкретні постанови", що їх прийнято під час візити де Ґоля задля затіснення французько - німецького союзу і приязни. Газети підкреслюють, що де Ґоль за всі тих 6 днів ні разу не натякнув і не пригадав німцям гітлерського періоду.

В Італії арештовано й видалено кол. прем'єра Франції Бідо

Рим. — Італійське міністерство внутрішніх справ повідомило, що арештовано й відставлено до кордону Австрії кол.-двократного французького прем'єра і дев'ятикратного міністра закордонних справ, Жоржа Бідо. Разом з ним арештовано й видалено його серкетаря Габрієля Люї Дюваля. Бідо відвідував своїх приятелів недалеко Анкони над Адрійським морем. Бідо, який очолює т. зв. Крайову раду спротиву, яка всіма можливими способами намагається підірвати й повалити режим през. де Голя. 6-го липня ц. р. французький парлямент позбавив Бідо посольської недоторканости й французький уряд видав наказ арештування його. Французький міністер внутрішніх справ Рожер Фрей заявив, що Бідо був одним з тих, які дали ініціятиву до терористичного атентату на де Ґоля 22 серпня ц. р. Підозрівають, що Жорж Бідо приїхав через Австрію до Західньої Німеччини, де нібито живе конспіративно найбільше французьких правих екстремістів, фанатичних противників режиму де Ґоля.

У СВІТІ

● **Шпитальні піклувальниці в Англії** вибороли собі деяку підвишку платень. Вони домагалися 25 відсотків, а признано їм 7.5 відс., з важністю 1-го квітня ц. р. Все ж, ця невеличка підвишка 300.000 шпитальних медсестер коштуватиме державному Урядові крайового здоров'я у Британії додатковий видаток 28 мільйонів дол. річно.

● **Комуно - китайська** закордонна торгівля паде. У зв'язку з хронічним голодом в комуністичному Китаї він не дотримав численних умов про товарообмін. Зате з свого боку комуністичні правителі Китаю були примушені купувати за готівку харчі в капіталістичних і „контрреволюційних" країнах: Канаді, Австралії, Франції, Західній Німеччині, Японії і в південно - американських країнах.

● **Совєтський генерал Ніколай Константінов** нахвалявся у замовленому інтерв'ю з совєтською державною агенцією ТАСС, що нібито совєтські збройні сили мають такий танк, який може оперувати на терені охопленому радіяцією від вибуху атомової зброї. Такі танки, казав совєтський генерал, є найпотужніші і найкращі в світі.

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City and Foreign Rates:: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Ситі і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок, — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Куба і публічна опінія

Нема, мабуть, ні одного американця, який вірив би, що Куба, територією менша за стейт Ню Йорк, з сімома мільйонами населення, може становити будь-яку воєнну загрозу для З'єдинених Держав. Проте, нема також ні одного американця, за вийнятком хіба жмені комуністів та їх поплентачів, який не вважав би, що перебування під самим боком ЗДА комуністичного режиму Фіделя Кастра — це аномалія, якій не можна приглядатися байдужно. Вістка про останні масові транспорти совєтської зброї і прибуття на Кубу 3 - 5 тисяч совєтських військових „дорадників" і „фахівців", що їх число має ще більшитися, сколихнула американською публічною опінією не тому, що американці відчули реальну небезпеку, а тому, що совєтські танки, гармати й вояки у віддалі 90 миль від Флориди — це наявна провокація.

І тому американська публічна опінія дуже холодно поставилась до заяви президента Кеннеді з минулого вівтірка, ніби совєтська зброя на Кубі має суто дефензивний характер, що спровадження кубинським урядом совєтської зброї і військових „дорадників" не порушує договору про американську базу Квантанамо і що ЗДА не допустять до поширення комунізму з Куби на будь-яку іншу латиноамериканську країну. У величезній більшості американських газет, а ще більше в листах сірих громадян до редакцій — стверджується нестерпність створеної Фіделем Кастром і Нікітою Хрущовим ситуації. Багато американців не ставлять крапки над „і" і не вимагають ліквідації кастрівського режиму збройним виступом З'єдинених Держав, але всі погоджуються в тому, що „щось у цій справі треба зробити".

Політика Вашингтону у відношенні до комуністичної Куби полягає в тому, щоб змобілізувати проти режиму Фіделя Кастра всі латиноамериканські країни. Відомо, що з уваги на комуністичні впливи в південноамериканських країнах та надзвичайну вразливість на пункті уявного „янкі - імперіялізму" — зреалізувати цей плян Вашингтону дуже трудно. Покищо найкращими союзниками Америки в цих заходах є — Кастро і Хрущов, які перетягають струну, і, мабуть, не здають собі справи з психологічної реакції, що її породжує перетворювання Куби в совєтську військову базу. Ця база з ракетами на 25 чи хай і на 150 миль не має значення для З'єдинених Держав, але дратує американців, як провокаційний виклик. Дещо більш схвильованими є латиноамериканські сусіди Куби. Тому державний секретар Дін Раск, інформуючи минулого тижня 19-ох амбасадорів Латинської Америки про становище ЗДА до Куби та про дійсний стан на тому острові, стверджений американською розвідкою, піддав думку, чи не добре було б провести напередодні відкриття 17-ої Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй панамериканську конференцію міністрів закордонних справ.

Американська публічна опінія все ще ставиться досить байдуже до аж занадто обережної і делікатної політики Вашингтону у справах Берліну, віддаленого на тисячі миль. Берлін для пересічного американця це таки „чужа й далека" справа, як чужими й далекими є Ляос чи В'єтнам. Відомо, що й Корейська війна була в ЗДА дуже непопулярна. Але Куба це „своя і близька" справа, бо мало є американців з-над Мехіканської затоки і Флоридської протоки, які не знали б Куби. І Карібське море і Атлантійський океан — це таки американські води. А що кожний уряд ЗДА надзвичайно рахується з публічною опінією, то можна сподіватись, що сумне видовище з толеруванням комуно - кубинської провокації не буде безконечно продовжуватись.

Приклад до наслідування

Ідучи за резолюцією III Конгресу Союзу Українських Студентських Товариств Америки, що відбувся п'ять років тому, 13-16 вересня 1957-го року, українське студентство і провідні громадські чинники Філядельфії започаткували заходи для заснування при Пенсилвенійському університеті катедри українознавства. В 1959-му році ці заходи завершилися частинним успіхом — відкриттям викладів української літератури в рамцях славістичних студій цього університету. Проведений в українській мові проф. Григорієм Лужницьким у 1959/60 академічному році двосеместровий курс української літератури був першим такого роду курсом не тільки в історії Пенсилвенійського університету, але і в історії всіх інших американських коледжів та університетів. В 1960/61, наступному академічному році, цей курс здобув не тільки право громадянства в Пенсилвенійському університеті, але й був визнаний іншими університетами Філядельфії та околиці, які вже зараховують студентам „кредити" за прослухані ними виклади з ділянки українїстики. Виклади ці включено офіційно в каталог курсів Коледжу для генеральних студій Пенсилвенійського університету.

В 1961/62-му академічному році ці виклади закінчили вже третій рік свого існування й розвитку. У тому році, як і в попередніх, в курсах брало участь яких двадцять студентів, здебільша студенток. Усіх слухачів за останні три роки було 47, — 15 з-поміж яких уже закінчили студії. Увесь курс української літератури розкладений на три роки, і по його закінченні абсольвенти мають право викладати українську літературу в інших школах ЗДА.

Важливість цих курсів не тільки в самому факті їх існування чи в тому, що їх слухачі мають змогу поглиблювати своє знання в цій ділянці. Велике значення їх передусім у здобуванні й утривалюванні місця для українського імени і знання про Україну й українську справу в американському суспільстві.

Успіх цього почину треба завдячувати не лише ініціятивності українських студентів Філядельфії, але й активній підтримці філядельфійської громади, яка радо і жертвенно включилася в започатковану студентами акцію. Виклади українїстики в Пенсилвенійському університеті відбуваються під протекторатом Управи Філії Українського Конґресового Комітету Америки, під загальним керівництвом шкільної референтури цього відділу. Постійне утримування цих курсів уможливлене грішми, що їх вплачують батьки студентів, як також пожертвами українських установ і окремих громадян Філядельфії. Із зібраних в такий спосіб до 19-го листопада 1961-го року $2.525 уділено студентам тих курсів 67 стипендій. Жертвенність і наполегливість української громади Філядельфії дає підставу сподіватися, що виклади української літератури зможуть згодом, за підтримкою ширшої громади, розвинутися в постійну катедру українознавства при Пенсилвенійському університеті.

Почин українців Філядельфії і досягнутий ними успіх заслуговує не тільки на увагу і признання. Він є добрим прикладом для наслідування, за яким можуть піти й інші українські громади, особливо в університетських осередках. При добрій волі, наполегливості і жертвенності провідних чинників цих громад можна добитися започаткування подібних, як у Філядельфії, викладів з тієї чи іншої ділянки українознавства і по інших коледжах та університетах. А це з черги причиниться до збільшення питомої ваги українства й актуалізації української справи в ЗДА.

МІСЯЦЬ — СПРАВА ПРЕСТИЖУ

Остання ескапада довкола Землі совєтських „Восток III" і „Восток IV" з астронавтами Ніколаєвим і Поповичем, без уваги на те, чи правдивими були подані большевиками інформації, надзвичайно зактуалізувала совєтсько - американські перегони на Місяць. Після того, як уляглось перше враження з того дійсного чи уявного совєтського успіху, як минулись куртуазійні ґратуляції збоку західніх монархів і президентів, супроводжувані новою серією погроз збоку Хрущова та маршала Малиновського, фахівці астронавтики почали підводити підсумки дотеперішніх осягів СССР і ЗДА у перегонах на Місяць.

Фахівці стверджують, що коли дійсно Ніколаєв і Попович зробили 112 обертів довкола Землі, то вони не тільки перебороли цим 5-кратно віддаль від Землі до Місяця, але й, мабуть, знайшли відповідь на багато фізичних проблем, з якими зв'язана плянована подорож на Місяць. Ось саме під цим кутом, під кутом перегонів на Місяць, американська преса розглядала цю останню ескападу Ніколаєва-Поповича.

„Лайф" з дати 24-го серпня, провівши порівняння між совєтськими й американськими плянами „здобуття Місяця", вказав на засадничі різниці між ними і на ті моменти, які спричинили відставання Америки. Америка — читаємо в фаховій статті ДжанаДілла — робить натиск передусім на наукові осяги і тому реалізує свою програму методично, крок за кроком. Але, крім цього засадничого підходу, американська сторона перебуває з різних об'єктивних причин у гіршій ситуації, як совєтська. Поперше, Америка розпочала ракетні досліди на п'ять років пізніше, як Совєти. Далі, американська астронавтична програма терпить внаслідок надмірної бюрократії, надто численних плянувальників і „босів", внаслідок конечности переводити через Конгрес всі видатки і внаслідок марнування виряду та матеріялу на Кейп Канавералі.

Москалі мають в усіх цих справах спрощену ситуацію. Вони не мусять рахуватися з публічною опінією і провадять всі приготування та експерименти у строгій таємниці. Гроші приділяє диктаторська верхівка, яка не турбується деталями наукового характеру, маючи на увазі тільки дві цілі: пропаґандивні та військові. Інвестуючи велетенські, нікому — зрештою — невідомі суми у важкий і військово-ракетний промисл коштом легкого промислу, отже коштом життьового стандарту 200-мільйонів населення, большевики зуміли швидше винайти те тверде пальне, яке може викидати куди важчі ракети з астрономічними кабінами на вищу віддаль.

Таким чином, — стверджує „Лайф" — у 1962-му році Совєти перевели „колективний" лет двох астронавтів разом на 112 обертів довкола Землі, а ЗДА одноособовий лет із 6-ма обертами. Совєти заповіли, що в 1963/64 рр. вишлють на Місяць ще одну пару штучних сателітів з людською залогою. ЗДА заповіли на той самий час вислання одноособового сателіта на 18 обертів довкола Землі і після того — двоособову залогу.

Большевики твердять, що вже в 1965, якщо не в 1964-му році вони висадяться на Місяці. ЗДА плянують на 1965-ий рік зустріч двоособової кабіни з безособовим штучним сателітом і переведення першої спроби з призначеним для подорожі на Місяць штучним сателітом із людською залогою. Американські фахівці твердять, що ЗДА висадять на Місяць свій перший міжлянетний корабель не скорше, як у 1968-70 рр. У зв'язку з цим ракетний і нуклеарний фахівець Вернер фон Бравн на запит: „Що ми знайдемо на Місяці?" — відповів саркастично: „Москалів".

Є дуже поважні американські діячі, між ними й Д. Д. Айзенгавер, — які взагалі заперечують доцільність перегонів із большевиками на Місяць, радять триматися первісної програми, не перейматись большевицькими астронавтичними успіхами, не давати себе підбичовувати большевиками і не витрачати на цю справу більше, як передбачено. Айзенгавер і інші високі військовики твердять, що „здобуття Місяця" не матиме віякого стратегічного значення і ні в чому не вплине на співвідношення збройних сил ЗДА і СССР. Однак, вони не беруть під увагу того морально - політичного чинника, яким є престиж, без уваги на те, чи осягається його слушними або неслушними способами.

Фактом є, що вислання большевиками першого їх „Спутніка" і остання „зустріч" Ніколаєва й Поповича у сферичному просторі та їх поворот на Землю — високо піднесли престиж Совєтів. Кремлівська верхівка переконалась при цьому ще раз у безмірній наївности та легковірности Заходу. Хоч не було буквально ні одного вірогідного свідка, як висилали в космічну подорож Ніколаєва та Поповича і як вони верталися на Землю, західній і невтральний світи прийняли за найкращу монету совєтські заяви. Замість таврувати совєтську систему секретности, Захід, зокрема Америка, потвердили Москві, що ця система секретности не перешкоджає зростові престижу.

Залишається відкритим питання: чи варто для престижу обтяжувати державний бюджет ЗДА десятками нових більйонів, щоб приспішити астронавтичну програму й не дати себе випередити в подорожі на Місяць? Уряд ЗДА міг би дістати ці більйони, якби приватний промисл, фінансовий світ і мультимільйонери зрозуміли, що престиж країни вимагає їхньої саможертвенної участи в цьому змагові, в якому Америка в усіх царинах повинна відсувати СССР на задніє місце.

Ярослав Курдидик

ПЕРЕБУДУВАТИ „ПЕРЕСТАРІЛУ" ПІХОТУ І ФЛЬОТУ

Не буде в тому великого перебільшення, коли повторимо вислів сенатора Кітінга, що до війни все ще багато ближче, як до миру... Підтвердженням цього можуть послужити самі факти: конференції в справі роззброєння ведуться під акомпаньямент атомових вибухів, давні „товариші зброї" розмовляють через „мур ганьби", крізь віконця панцерних возів і кожна розмова закінчується черговим „нєт"; в Альжирі заноситься на чергову війну, і в Кремлі з тієї нагоди затирають з радости руки... Але це тільки три для прикладу вихоплені камінчики з понурої мозаїки дійсности. Тож не диво, що в такій ситуації слово забирають військові фахівці, зокрема „важкого калібру".

У дуже цікавій дискусії, що відбувається останніми тижнями, важко вичислити самих тільки дискутантів. Але всі їх думки та медитації на тему майбутнього назагал не дуже рожевого кольору. Постараємося переповісти думки двох авторів, що хоч і виступають з різних позицій, але обидва говорять не про мир, а про війну.

Перший — це англійський військовий коментатор Д. Лоренс, який говорить про ролю суходільних військ у майбутній війні, а другий — колишній американський віце-адмірал С. Е. Розендейл, який висловлює свої міркування про завдання і ролю військової фльоти у майбутній війні.

У яку б площину не ставити ролю суходільних армій, — пише Лоренс, — про остаточний вислід війни напевно рішатиме не найдосконаліша гармата, рушниця чи бойова машина, а — „остання людина", яка залишиться, щоб нею орудувати. І тому цю людину, навіть у такому жахливому нищенні, яким загрожує нам атомова війна, слід зберегти для „останнього чотирикутника". Бо навіть на ті майбутні руїни мусить вийти і закріпити остаточний виграш не хто інший, як людина — піхотинець.

Найкращий і найпевніший спосіб зберегти людину - піхотинця — заховати її під землю. Не в бетонових бункрах Вердену, не в оборонній лінії Манергайма чи в підземному лябіринті лінії Мажіно, а в малих, але відпорних бункрах, які, відповідно до стратегічних вимог, можна було б пересувати і розпорошувати або згущувати. Вистачить, коли в такому пересувному бункрі можна буде примістити одного або двох чи трьох людей. Коли їх озброїти в „базуки", що стрілятимуть на далеку віддаль мініятюрними набоями з ядровими головками, то вони зможуть тримати під контролею таку територію, на яку потрібно було під час другої світової війни великих військових з'єднань. І хоч декому з лаїків це може здаватися фантазією, при тих можливостях, якими розпоряджає нинішня військова техніка, все це може відбуватися так само легко, як закріплення ворожого терену при допомозі десантних військ. Погодімося з тим, — закінчує свої міркування Лоренс, — що майбутню війну вирішуватимуть не сотні тисяч вояків, які йшли у розстрільнях, з криком бігли в атаки на багнети, а — „атомові піхотинці", що, розставлені в окремих стратегічних точках, зможуть „новою системою і тактикою" паралізувати вирішного порядку пляцдарми.

Ми все ще конвульсійно тримаємося, — пише віце-адмірал С. Е. Розендейл, — за „дерев'яну систему" (натяк на ті часи, коли військова фльота складалася з дерев'яних кораблів — Я. К.) і дивимося на морські битви під таким кутом зору, який зобов'язував у першій і другій світових війнах. Ніхто не збирається недоцінювати або знецінювати ролі літаконосців та інших морських бойових одиниць, — каже віце - адмірал Розендейл, — але треба прийняти за факт, що у війні з Совєтським Союзом тактичні авіяційні з'єднання, включаючи й літаконосців, матимуть дуже обмежену ролю, коли їх розглядати з точки зору загальної національної оборони. Літаконосці можна буде вживати хіба в обмежених, малих війнах, або для охорони невеликих, але стратегічно важливих обширів. Перше місце у майбутній війні займатимуть підводні човни типу „Поляріс" — чисто бойові і допоміжні, переносного або транспортового характеру. Літаконосці та їхня ескорта співдіятимуть головним чином із суходільними та прибережними десантами, але не входитимуть у вирішні морські баталії, бо вони рішуче закоштовні для того, щоб наражати їх після першої появи на знищення.

Безсумнівно, — твердить віце - адмірал Розендейл, — що фльота користуватиметься літаками з людською обслугою, але це мусять бути літаки виключно таких типів, які можуть підноситися з малих літаконосців, що після атаки поринатимуть під воду.

Відрадним явищем є те, — закінчує свої міркування віце-адмірал Розендейл, — що ми зорієнтувались у конечності цієї головокружної перебудови скоріше, як наші вороги, і маємо вже відповідний „бойовий модерний кістяк" з багатьох атомових човнів. І тому нас ніхто не зможе випередити у цьому нашому вирішному осягу.

Губернатор Гюз атакує республіканців

Монтічелльо, Н. И. — Губернатор Ню Джерзі Ричард Дж. Гюз, промовляючи на конвенції Спілки Продавців, твердив перед 1.000 делеґатів, що республіканці і в стейтовій леґіслятурі в Трентоні і у Вашинґтоні не допускають до ухвалення поступових соціяльних законів. Стейтові сенатори в Ню Джерзі не допустили до ухвалення мінімальної заробітньої платні від години праці, а в Конґресі у Вашинґтоні республіканці на спілку з південними демократами не допустили до ухвалення закону про медичну опіку над старшими особами. Гюз хвалив Спілку Продавців за те, що старається поліпшити умови праці своїх членів і сказав: „Вашу боротьбу підтримують члени Демократичної партії в Ню Джерзі". Губернатор Гюз заявив, що не можна сподіватися кращих соціяльних законів, поки не переможеться республіканців у стейтових леґіслятурах і в Конґресі у Вашинґтоні.

Т. Тещук

НА ПОЧАТКУ ШКІЛЬНОГО РОКУ

Деякі українські батьки мають досить хибне переконання, що їх діти, народжені на еміґрації, вважаючи українську мову за свою рідну, без деякої спонуки збоку батьків чи виховників, хочуть її вивчати.

Очевидно, що є такі батьки, які багато присвячують уваги національному вихованню своїх дітей, і ці діти радо вивчають та послуговуються українською мовою. Але це лише окремі випадки.

Впливи американської школи, телевізії та вулиці на наших дітей такі великі, що українська мова видається їм другорядною. Навіть в школах українознавства, в молодечих організаціях українська мова є лише офіційною, а поза тим, як правило, вживається англійську мову.

Це дуже сумне явище. Українським виховникам необхідно до цього достосуватись: переглянути програми, методи навчання та підручники. Але це вже є окремою темою.

Національна свідомість дітей залежить від постави їхніх батьків. Батьки можуть самі вчити своїх дітей говорити й писати по-українськи, спонукати їх відвідувати школи українознавства, вписатися до молодечої організації, розмовляти вдома лише українською мовою, обмежувати користування телевізією, каміксами і т. д.

Одначе, належної контролі і твердої постави в справах виховання дітей деякі батьки не виявляють. Якщо діти без обмеження користуються телевізією і каміксами, то психіка їх цілком змінюється. Чим більше діти підростають в таких обставинах, тим більше відчужуються вони від своїх батьків, від української Церкви і громади. Це та досить чисельна молодь, яка з вини батьків буде назавжди втрачена українським суспільством і стане погноєм для інших народів, якщо виховні чинники разом із Церквою та батьками не присвятять належної уваги школам українознавства і національно-релігійному вихованню молоді.

Багато батьків на власному досвіді відчувають відчуженість своїх дітей і посилають їх, хоч іноді із запізненням, до шкіл українознавства. Найкраще посилати дітей до цих шкіл в наймолодшому віці — від 6 років, бо в старшому віці їх трудніше заохотити до вивчання рідної мови.

Звичайно діти бажають якнайбільше бавитися і до навчання їх іноді буває не легко спонукати. На цьому ґрунті деякі діти сперечаються із своїми батьками або учителями, не виконують своїх шкільних завдань і намагаються переконати батьків, що українська мова для них трудна і тому вони не можуть виконувати своїх завдань в американській школі. Деякі батьки не добачають хитрости своїх дітей або не мають рішучости їм протиставитись, і навчання української мови прикорочують, не подумавши як слід про наслідки цього.

Зовсім інші наслідки бувають тоді, коли батьки починають вчити своїх дітей української мови в наймолодшому віці, — ще перед початком навчання англійської мови, коли вдома діти говорять завжди лише по-українськи, коли телевізія суворо контролюється батьками, коли діти твердо знають, що українська мова — їх рідна мова, яку вони мусять пильно вчити. Знання, що їх здобувають діти в школах українознавства, створюють і поширюють духові зв'язки дітей з їх батьками, з Церквою і з громадою.

Тільки національно - свідома молодь може бути оборонцем української правди в американських обставинах. Але національна свідомість залежатиме від того, чи пошлють батьки своїх дітей до шкіл українознавства, чи присвятять їм належну увагу вдома в справі національного виховання.

Перед початком навчального року над цими проблемами варто подумати.

М. Орищук

Силою друкованого слова

У книжці „Журналістичне звання" відомого професора журналістики Чарла Елкіна Рожера читаємо: „Принадою журналістики є сила, яка дає журналістові можливість полонити читача своєю індивідуальністю. Індивідуальність журналіста криється за кожним рядком, кожною його статтею. Журналіст є мистцем і творцем. Все, що він творить, є висловом його індивідуальности. Визначні журналісти дістають високу оцінку від громадянства".

Одначе, не завжди так буває. Зокрема ми, українці, не доцінюємо наших журналістів. Часто-густо чуємо: „Пише, бо любить писати". Правда, журналіст любить писати й мусить любити цю працю, бо, коли б він писав лише з обов'язку, його статті були б нецікаві. Праця журналіста нелегка. Вона вимагає великого знання і невпинного поглиблення його з ходом часу. Добрий журналіст ніколи не відважиться писати про якусь подію, що не входить в ділянку його знання, бож він хоче передати читачеві якнайповніший образ того, що бачив, чув, пережив, насвітливши його історичними, мистецькими чи літературними даними.

Журналіст, не зважаючи на свою релігійну чи національну приналежність, мусить розумом й душею бути присутній при кожній події, про яку хоче написати. Тоді, коли ми можемо спокійно читати й любуватися красою слова чи музики, ми бачимо журналіста, що в нотатнику відмічає свої завваги. А, коли в усіх домах гасне світло і люди відпочивають в обіймах чарівних снів, журналіст працює над своєю статтею.

Наші журналісти пишуть за дуже малу винагороду, а то й зовсім безплатно. А що вони мають за це від нас? Аджеж вони працюють для нас і за нас. В нашому житті преса відіграє надзвичайно важливу ролю. Вона нас, розкинутих по всіх краях світу, зв'язує в єдину спільноту. Наша преса свідчить про живучість української культури.

Не вміємо оцінити ні своїх, ні чужих. На сторінках чужомовної преси зустрічаємось зі статтями та дописами про наше життя. А чи ми хоч одним словом відгукнемось до даної редакції? Прикре і болюче явище! Один знайомий журналіст, коли я йому закинула, що він не хоче писати про українців, відповів коротко і ясно: „Це вина не наша, а ваша! Погляньте в картотеку інших етнічних груп і побачите, скільки вони пишуть до редакції. У вашій картотеці стоїть лише кілька листів". Над цим ми повинні добре застановитись!

У канадійському щоденнику „Де Монтреал Стар" ми маємо визначного журналіста-репортера М. Пороновича — здібну й розумну людину. Його стаття з нагоди святкувань 100-ліття з дня смерти Тараса Шевченка була надзвичайно добре опрацьована збоку літературного і історичного. Вона була вміщена в недільному додатку літератури й мистецтва. М. Поронович, українець, народжений в Канаді, з такою любов'ю і з таким пієтизмом схарактеризував Шевченка і його твори, що, читаючи його статтю, в кожного українця серце мусіло наповнитись радістю, а в кожного чужинця викликало пошану до нашого великого генія. Цю статтю варто було б перекласти на українську мову й передрукувати в наших часописах. В липні цього року на сторінках „Де Монтреал Стар" появилась велика стаття М. Пороновича про нашого видатного мистця-маляра Михайла Мороза з Ню Йорку.

Ми можемо сказати, що це обов'язок п. Пороновича, як українця, писати про українське життя. А чому ж ми не скажемо собі, що нашим обов'язком є відповідно й гідно зареагувати на це коротким „дякую", повідомити редакцію, що ми читали й оцінили його статті? Редакція живе не тільки передплатами та оголошеннями, але й добрими та теплими словами тих, що читають і люблять її щоденник.

У Монтреалі на велику пошану заслуговує видатний французький журналіст Андре Лишер. Він працює в найкращому і найбільшому тиражем французькому журналі „Ля Пресс". Андре Лишер є редактором рубрики „Наші етнічні групи", яка створилась завдяки його ініціятиві. Вона появляється кожного тижня в середу. А. Лишер буває на всіх важливіших імпрезах, що їх організують етнічні групи, зокрема українці. А. Лишера сміливо можна назвати приятелем українців, — про це говорять його численні статті на теми українського життя в Монтреалі. Це підтверджують і французькі читачі.

Андре Лишер пише доволі часто про нас не тільки в рубриці „Наші етнічні групи", але й в окремих статтях. Не знаю, чи якась чужомовна газета на терені цілої Канади писала так широко, як „Ля Пресс" про день 22 січня, свято української державности і соборности. На протязі двох тижнів майже щодня Андре Лишер вміщував чудово опрацьовані статті про це свято, з'ясовуючи в них історію українського народу та його прагнення до відновлення своєї незалежности. Дуже добра стаття А. Лишера появилася з нагоди посвячення собору св. Софії. Після того редакторка жіночого відділу цього щоденника, пані Ніколь Монжу, присвятила цілу сторінку нашим великоднім звичаям. Андре Лишер писав також про діяльність СУМ'у, про святкування 50-річчя Пласту. Недавно він відвідав пластову оселю „Батурин" у Совт Болтоні.

Пишучи про такого репортера, як А. Лишер, пригадуються мені слова Вілліяма Алена Вайта з книжки „В нашому місті", якими він змальовує одного з своїх героїв: „Репортер, який іде і вертається з „душею" даної зустрічі, з дійсною правдою про неї, який бачить нитки, що ведуть його назад до промовця, бачить промовця, що порушає ці нитки, знає і причину, чому він їх порушає; який може з цієї розмови створити історію — це справжній репортер".

Таким є п. Лишер. Його статті на наукові, філософічні та історичні теми читаєш з душевною насолодою. До цих статтей треба зачислити також статтю про єпископа Кир В. Маланчука, який гостив в Монтреалі.

Коли б ми, українці, мали більше таких прихильно наставлених журналістів у чужомовних часописах, народи світу краще орієнтувалися б в наших справах. Інформація про Україну, її боротьбу за духову й державну свободу — одно із найважливіших завдань української політичної еміґрації.

КОЖЕН ВЕЧІР

(Уривок)

Кожен вечір дожидаю —
Вийдеш ти, чи ні?
Кожен вечір вигдядаю
У далечині.

Бачу: в білому убранні
Край твоїх воріт
Хтось в неясному смерканні
Все стоїть, стоїть...

Чи не ти мене чекаєш
В сумі самоти?
Я лечу і повертаю —
Ні, не ти, не ти...

Край воріт сумна і мила,
В білому вбранні,
Жде мене берізка біла
У самотині.

СТ. КРИЖАНІВСЬКИЙ

Д. Гуменна

ХАЙ БУДЕ ЧЕРЧЕ!

Залізні скреготи і брязкоти, гуркоти, ревіння знизу, збоку, ззаду, спереду, вгорі, вигульки газоліни впереміш із сажею, — все ще їде з тобою в автобусі. А ось ураз — клакитна тиша у зеленому лісі і ти йдеш лісовою доріжкою, не мусиш озиратися щохвилини із почуттям небезпеки... Як зустріне хто, то або заговорить по-людському, або ж цікаво придивиться. Тут ти не безособова мурашка у велетенському мурашнику, а справді таки людина

Де ж це так? А це в українській оселі Черче. — Черче? Ми колись були в Черчі, кілька років тому. Що ж там цікавого? Нічогісінько нема, — самий ліс та пісок, земля погана...

Так і було кілька років тому. Але сказано: хай буде Черче! стало Черче. З вулицями, з „центром", з „периферією", ще й з каплицею. В центрі є готель „Синя чічка", басейн, майданчик для танців, будівля літньої їдальні. Ці регулярні, прямолінійні вулиці в лісі з назвами Шевченківська, Шептицького, Лепкого, Паркова, це ще не все. В далині по левадах і горбках та галявах між лісом розкидані мальовничо хати черчан. Є тут і „Решетилівський хутір", і Хата за селом".. За жартівливою аналогією хата ініціятора оселі й автора її назви, Л. Лепкого, зветься резиденцією губернатора чи магістратом, а площа біля їдальні — ринком.

Власне, цей ліс поріс на колишніх закинутих фармах, скрізь у цьому росте здичавілий виноград. Тепер на очах у мешканців околиці прийшли якісь нові люди, що говорять своєю мовою, закупили сотні акрів лісу й здичавілі простори та й обертають чагарники й трясовину лісових корчів у родючу землю, у затишні оселі з модерними домами.

А ось і ще одна така вулиця, це вже в „степу". По один бік чепурні хати серед розгонистих подвір'їв, а по другий — степово-лісові чагарники, де можна зламати ногу, щорсткі трави, степові зілля й квіти. Як же ж тихо! Останні осади переселеного міста з його скреготом і безперестанним гуркотом, з його задухою й газоліновими „ароматами" випарюються в цій зеленій тиші, у синяві найчистішого повітря. Впадаєш у обійми легкости й відпруження.

Ага, ось і „її величність"! хата Грицька Павловича. Це оця найвища. Рік тому тут була лише основа та купи цегли. Тепер ось уже й дах, і вікна засклені, може вже й живуть тут?

У Черчі господарі будують самі. Грицько Павлович сам від початку до кінця своїми м'язами, руками та пальцями, своєю досвідченою майстерністю й винахідливістю витворив оцю свою віллу. Всередині має бути модерне устаткування, є електрична інсталяція, а навколо хати сад-виноград. Все засаджене деревами, виноградною лозою, малинником, городом, заселене пасікою. Помідори, огірки, кавуни, мед, бросквини, дика вишня, що потім стане наливкою... Аж не віриться, що оця садиба — затишний хутір із буйною рослинністю — вчора ще був отаким кострубатим трясовинням, як по той бік „вулиці". Так, оця родюча розкішна чорноземля — наслідок праці Грицька Павловича. Наочне підтвердження гіпотези деяких дослідників трипільської культури, які думають, що багато десятків поколінь трипільців-хліборобів своєю невсипущою працею — культуванням землі витворили славетний український чорнозем. Ось що можна зробити з „самих пісків" лише за кілька років!

І що ж! Такі хутори, як цей, надають обличчя всій літній оселі Черче. Ось другий такий будівник, інженер Десяк, побудував сам свою віллу просто над річкою у яру, здавалось би, в такій хащавині! По той бік річки незачеплена дичавина пралісу підноситься й дивиться у вікна, а по цей бік її — чепурні доріжки й ґазони, обсаджені квітами, навколо модерної хати. На фасаді культивована папороть прикрашує вхід, а за хатою біля річки — басейн, вода в ньому з цієї ж таки річки, приходить шлянгом. І модерний комфорт, і дикий ліс Так подобається цьому господареві. Третій господар, самітний пенсіонер, власник „решетилівського хутора", сховав свою хату у високих тополях та винограді. А пан Гуменюк узяв та збудував своїми руками каплицю біля своєї хати, там щонеділі й у свята відбуваються Богослуження.

Отак, як хто хоче, так і розташовується. Хто в центрі, хто в яру, хто в лісі, а хто на степовому просторі. Доктор Калина воліє соснове повітря в ряді вулиці, а інженер Танцюра запанував на горбку, далеко від інших хат. Для дальшого розростання „хуторів за селом" і „резиденції" у центрі є ще багато місця...

Літня оселя Черче помалу здобуває собі ім'я. Вона задумана не як розвагова оселя, а як відпочинкова, лікувальна. Вже закінчено будову й розпочато діяльність купалень, де можна брати купелі за лікарським приписом: боровина, сірчана вода з річки.. А крім того тут живуть не тільки літом, приємно жити тут і взимку. Нові ідеї постають в головах у черчан: Віра Іларіонівна з Грицьком Павловичем мріють започаткувати книгозбірню-читальню, як викінчать свій дім. Контрактор пан Кузик має ідею створити дім для старих людей, що воліють жити в обіймах природи, а не в місті серед бруків і скреготів.

Це перше відчуття безпеки, як стаєш ногою за межею таблиці біля зупинки автобусу — Сомерленд Черче — укріплюється, коли побудеш тут більше. Бо ж тут усі — сусіди — а не самотно втиснені в свої коробочки невідомі одним і байдужі для всіх ходячі одинички. Сусіди одні одним допомагають, слабшому дужчий, нема так, щоб хтось хворів, то щоб не прийшли сусіди з допомогою... А скільки таких людей є в великому місті!..

Друга виставка жіночої творчости у Філядельфії

З нагоди XIII Конвенції Союзу Українок Америки влаштовано у Філядельфії другу Виставку Жіночої творчости, що тривала від 29-го червня до 15 липня. Союз Українок Америки підхопив почин Світового Конгресу Українського Жіноцтва, що був здійснений уперше у 1959 р. А саме — окрім своїх громадських осягів — насвітлити також творчість жінок-мисткинь.

У Філядельфії проведено це ґрунтовніше, як в Ню Йорку, бо новий, гарно влаштований будинок СУА давав кращі рямці для виставки. Впорядниці Виставки використали це вповні. На Виставці показано літературу жіночого пера, видану в рр. 1959-62, картини образотворчих мисткинь із ЗДА і вироби прикладного мистецтва. Для кращого ознайомлення з матеріялом Виставки був виданий каталог.

Відкриття Виставки було включене у програму Конвенції. Першого дня Конвенції, 29-го червня увечері спеціяльні автобуси привезли делеґаток до дому СУА. Тут зустріла їх на порозі голова Централі п-ні Олена Лотоцька, привітавши делеґаток хлібом-сіллю, як годиться в домівці організації. Пізніше перерізала стрічку, що нею був перегороджений вхід до залі, і запросила делеґаток увійти. П-ні Стефанія Пушкар, містоголова СУА кількома словами пояснила значення Виставки та вказала на поодинокі її відділи.

Книжки жінок-письменниць були виложені на окремому столі. Переважали прозові твори (20). Вісім повістей чи романів і стільки ж оповідань, один репортаж один життєписний нарис, один том спогадів, один опис подорожі. Десять збірників поезій, це теж поважне надбання. Були заступлені й наукові твори жіночого пера (5).

Ця творчість вимагає окремого обговорення. Зважившти літню пору, Комітет Виставки постановив пересунути його на осінь. Тоді можна буде у сполученні з мистецьким відчитанням кращих уривків, з більшою увагою підійти до кожної авторки.

Картини образотворчих мисткинь покрили стіни залі. Дев'ятнадцять мисткинь надіслало твори (54); здебільшого олійні. Але траплялись акварелі, ґваші і темпера. Була заступлена також графіка деревориттами й літографією. Обговорення картин Комітет Виставки призначив на закриття, що мало відбутися 14 липня.

Народне мистецтво було заступлене всіми ділянками, в яких проявляється жіноча творчість — вишивкою, керамікою, писанками, тканинами й ляльками. Розложене було на окремих столах за пляном, що його опрацювала п-ні Мирослава Гординська, відома зі своїх осягів декораторка.

Вишивка, хоч є споконвічною спеціяльністю української жінки, не дала надто великого перегляду. Було 17 вишивок із різних околиць України, виконаних у ЗДА. Засадою Виставки було давати твори, виконані на новому поселенні, як доказ живучости нашого народнього мистецтва. Правда, всі вишивки були на доброму мистецькому рівні і мали добірне технічне виконання. Також треба згадати про участь тут народжених, що надіслали цілу збірку цікаво примінених творів (група з Дітройту).

Більшою різноманітністю відзначалась кераміка. Гончарство і в рідному краю було часто в руках жінок або спільним родинним підприємством. Тому й зрозуміла охота нашого жіноцтва до цієї галузі прикладного мистецтва. Шість керамікарок прислало свої вироби різного типу. І хоч були між ними прегарні осяги, проте загальний рівень кераміки відзначається слабим вичуттям орнаменту, а часто нехтуванням форми. Щастя, що Українська Мистецька Студія у Філядельфії провадить клясу кераміки і за її згодою цьогорічні вироби теж були тут виставлені. Під проводом вчительки п-ні Наталії Стефанів тут продемонстровано всі форми від первісного глечика, ліпленого з валочків, аж до справжньої сільської мисочки і дзбанка.

Поміж писанками, яких не було багато, були виставлені дійсні шедеври. Тільки п'ять писанчарок прислало свої вироби, бо цей крихкий матеріял трудно транспортувати, але всі були на високому рівні. Завважується тяга до реґіональних писанок, що відповідали б стилеві певної околиці. Слід відмітити також індивідуальну творчість, яку заманіфестували своїми писанками Оксана Лятуринська — з примінненням волинських мотивів і Оксана Вікул — з примінненням трипільських взорів.

Тканини і ляльки були заступлені тільки поодинокими експонатами. Комітет Виставки, розписуючи заклик, не брав до уваги цієї галузі, рахуючись із технічними трудностями виробництва. А показується, що є вже любителі, що придбали собі ткацькі станки і виробляють гарні речі. На виставці показано килимки, подушки й велике накривало. Цікаві початкові спроби!

Група ляльок у народніх строях дивувала вишуканістю моделів. Оперті об альбом народнього вбрання Олени Кульчицької, ляльки репрезентували різні околиці України.

14 липня 1962 влаштувано вечір з нагоди закриття Виставки. Його відкрила голова СУА п-ні Олена Лотоцька, вітаючи численну публіку. Провід вечора перебрала п-ні Стефанія Пушкар, голова Комітету Виставки. Пояснивши мету зустрічі, що мала познайомити публіку з експонатами, дала слово мистцеві Степанові Рожкові, що веде клясу малярства у Українській Мистецькій Студії у Філядельфії.

П. Рожок дав перегляд мистецьких напрямків останнього часу, на тлі яких виростали наші мисткині. Потім перейшов картини, даючи оцінку тим, що звернули на себе його увагу. Це були — дві картини Катерини Білоус-Луцишин, „Квіти" Оксани Ванчицької, пейсаж Марії Гарасовської-Дачишин, „Баверська хата" Христі Зелінської, графіка Ніни Климовської, акварелі Катерини Кричевської, мертва природа Софії Мади, краєвид Роксоляни Лучаковської, мертва природа Наталії Стефанів, картина Ірини Шухевич. Окремо згадав картини Іванни Винницьких, що не увійшли до каталогу.

Цей перегляд дуже влучно впровадив присутніх у цінності виставлених картин. Все ж таки публіка допитувалась потім про інші картини, які мистець вичерпно пояснював. Гаряча дискусія розгорілась довкруги мистецьких абстрактів, що їх публіка з трудом сприймає.

З черги покликано до слова п-ні Л. Бурачинську, що пояснила вироби прикладного мистецтва та вказала на відзначені експонати. Їх авторами були в вишивці пп. Наталія Масюк, Ізидора Ворисова і Доня Домрей, у писанках пп. Олена Осідач, Розина Захарченко і Ірина Мадай, в кераміці пп. Марія Хомин, Христина Їжак і Дарія Бойчук.

Цим вечором закінчено Виставку, яка дала перегляд жіночих творчих сил у різних галузях мистецтва..

Л. Б.

Школа Українознавства в Дітройті на порозі 13-го року існування

Ця школа заснована в 1950 р., і цієї осени починається навчання у всіх клясах, від першої до одинадцятої.

Тривожні вісті про загрозу асиміляції молоді на чужині надходять з усіх кутків нашого поселення. Громадянство Дітройту глибоко діткнене тим. Метрополітальний Відділ УКК у Дітройті, у свойому обіжному листі до товариств і організацій пише між інш.: „Подбаймо, щоб усі діти стали учнями Школи Українознавства Т-ва „Рідна Школа". Пам'ятаймо, що коли не виконаємо цього, тоді можемо втратити нашу молодь назавжди. За нашу байдужність можемо в майбутньому важко відпокутувати." Листа підписали голова УКК ред. Бажанський і секретар Ф. Липецький.

Не менш уважно ставиться до тієї справи духовенство усіх українських церковних громад в Дітройті.

Отці Василіяни, що кілька тижнів тому обняли провід над церквою на сході Дітройту, заповідають свою підтримку Школі Українознавства. Відома нам дуже позитивна діяльність на полі українознавчого шкільництва о. Лотоцького на терені Шикаґа. Цей душпастир тепер став парохом нашої церкви.

Українознавчим шкільництвом піклуються оба панотці двох українських православних церков, прот. Биковець і о. мітрат Ляцук. Про це довідуємось із звідомлень, надрукованих в останньому бюлетені Батьківського Комітету Школи Українознавства Т-ва „Рідна Школа".

Відома в нашому місті вчителька української мови проф. Ф. Любінецька пише про вагу зокрема вищих кляс, т. зн. від 9-ої до 11-ої Школи Українознавства Т-ва „Рідна Школа" на сході Дітройту, (Дітр. Українська Газета) таке: „Є вони на нашому терені єдиною школою, в якій наша молодь може набути знання про Україну щонайменше на середньому, а навіть на вищому навчальному рівні, бо всі учні в письмі і мові володіють українською мовою. „Рідна Школа диспонує високо кваліфікованими спеціялістами в українознавчих предметах, що уможливлює поставити навчання на восокому рівні."

Так отже дзвони б'ють на тривогу і то з усіх сторін одночасно.

І духовенство і виховники, вчителі і Український Конґресовий Комітет, перестерігають і запрошують усіх батьків вписати дітей до Школи Українознавства Т-ва „Рідна Школа".

На сході Дітройту школа приміщується при

11411 Charest, Detroit 12
Copernicus Junior High School

Навчання, що починається 15 вересня, буде попереджене Богослуженнями в католицький і православних церквах о год. 8.30 ранку.

Вписи дітей зголошувати директорові школи д-рові Богданові Лончині 19366 Wexford, TW 1-7771, а від 15-го вересня в будинку школи.

О. С.

Зустріч українських інженерів

25 і 26 серпня відбулися в Кетскильських горах у стейті Ню Йорк, в українському відпочинковому готелі „Чорногора" Зустріч Українських інженерів, зорганізована ньюйоркським та філядельфійським Відділом Товариства Українських Інженерів Америки. Зустріч мала товариський характер і була першою імпрезою наших інженерів в Америці того роду.

На зустріч прибули: голова ТУІА інж. Роман Левицький з Ню Йорку, голови поодиноких Відділів Т-ва: інж. С. Берегулька з Бостону, інж. М. Кунинський з Дітройту, д-р інж. Лев Кушнір з Філядельфії, інж. С. Процюк з Метрополітального відділу, багато попередніх голов централі і філій Т-ва та чимало інженерів, відомих у професійнім і громадськім житті, разом 65 осіб.

В суботу по полудні відбулася конференція, на якій обговорювано актуальні справи професійного, організаційного і загально громадського характеру. Предсідником конференції був місто - голова інж. М. Раковський.

По нараді відбувся в привітній їдальні готелю бенкет, в якому взяли участь інженери, їх дружини і члени родини та поважне число гостей разом 170 осіб. Тостмайстром був інж. Лев Яцкевич з Філядельфії. Окремі привітання гостей чергувались з веселою програмою. На забаву з'явились додатково численні гості і молодь з поблизьких літниськових осель, а танці протягнулися до 4-ої години рана. В неділю 26-го серпня зранку інженери були присутні на Богослуженні в новозбудованій, прекрасній церковці в Гантері, а по прощальнім обіді зустріч формально закінчено. Щира подяка належиться головним організаторам зустрічі: арх. І. Зайцеві, голові інж. С. Процюкові, інж. Л. Яцкевичеві, не менша подяка ініціяторові — голові інж. Р. Левицькому.

• Британський уряд виправдує британські кораблі, які везуть всякі товари до Куби, тим, що ніби він не має впливу на приватні корабельні компанії. Він запевняє, що британські кораблі не перевозять на Кубу зброї.

„Тризуб" переміг високо „Бермуди"

Минула неділя у футболі пройшла під знаком підготовки до сезону, який починається вже в наступному тижні. „Тризуб" Філядельфія гостив у себе дружину „Бермудів" і в цій міжнародній зустрічі українці перемогли 10:1 своїх гостей. „Тризуб" так сильно переважав противника, що до другої півгри при стані 8:0 виставив уже резервових змагунів. Треба відмітити, що в „Тризубі" вже знова грає Михайло Нога, та що до „Тризуба" повернувся після кількох сезонів у других клюбах, в тому і в УСК-у Ню Йорк, Володимир Чижович.

УСК Ню Йорк переміг в товариській передсезоновій стрічі „Чорноморську Січ" на її грищі в Юнійон, Н. Дж., вислідом 3:1. Вже в наступну неділю „Чорноморська Січ" починає мистецькими змаганнями з філядельфійським „Тризубом" свій перший сезон в Американській Футбольній Лізі. Змагання відбудуться в Нюарку.

В програмі Союзового Фестину, який відбудеться 15 і 16 вересня на Союзівці, буде багата спортова частина. Там відбудуться відбиванкові змагання жіночих дружин та тенісові змагання подвійних гор (деблів) чоловіків. Обидві імпрези організує „Чорноморська Січ" Нюарк. До участи у відбиванкових змаганнях зголосилися вже: „Довбуш" — Ню Гейвен, „Тризуб" — Філядельфія, УСК — Ню Йорк, та дві дружини „Чорноморської Січі". Зголошення учасників до тенісових подвійних гор приймає Юрій Лимаґа до 10.00 години ранку в суботу 15-го вересня, тобто на годину перед початком цих змагань.

Короткі вістки

• В Совєтському Союзі перебуває американський секретар внутрішніх справ Стюарт Удал. Тому, що до американського секретаріяту внутрішніх справ належать, як відомо, також справи електричної енергії, то Удал особливо цікавився совєтськими електрівнями, що їх показував йому совєтський міністер електричної енергії Ігнатій Новіков. Не зважаючи на совєтські атаки проти ЗДА з приводу останнього летунського інциденту над Сахаліном, совєтські „достойники" прибули численно на прийняття до американської амбасади у честь Удала. Хрущов запросив його на розмову на Крим, де він перебуває ще на літніх феріях.

• Совєти предклали Об'єднаним Націям також свій плян навести лад в Конґо. Згідно з привичними большевицькими методами Совєти пропонують силою зліквідувати самостійницькі тенденції провінції Катанґи, вивласнити бельгійську копальню міді в Катанзі, виарештувати й виселити всіх закордонних цивільних і військових дорадників катанґійського президента Мойсе Чомбе та після того до місяця відкликати з Конґо міжнародне військо ОН. Що ті методи спричинили б в Конґо громадянську війну — Совєти цим не турбуються, бо — мовляв — вони „помогли б" приборкати неслухняних.

Президія
Об'єднання Українських Письменників „Слово"
з великим сумом повідомляє
усю Українську Громаду у вільному світі, що
в п'ятницю, дня 7-го вересня 1962 року, перед 9-ою год. ранку
у Пілґрім Стейт Госпіталі на Лонґ Айленд,
після важкої і довгої хвороби, помер, на 67-му році життя,
ВЕЛИКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОЕТ

ТЕОДОСІЙ ОСЬМАЧКА

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

•

Похорон Покійного відбувся в неділю, дня 9-го вересня 1962 року, з похоронного заведення П. Яреми в Ню Йорку, на Український Православний Цвинтар у Бавнд Бруку, Н. Дж.

НОВІ ПІДРУЧНИКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ПОЧАТКОВОГО НАВЧАННЯ

Шкільна Рада при УККА видала нові підручники для початкового навчання української мови. Це великий її успіх і ніхто з батьків не може нарікати цього року на байдужість нашої шкільної установи в цій ділянці. При дуже скупому бюджеті вибрано в першу чергу заспокоєння потреб наших наймолодших дітей. А тепер школа чекає на активну співпрацю батьків, щоб не втратити дітей для майбутнього українського суспільства.

Шкільна Рада доручила складення та ілюстрування підручника п. з. „Новий буквар і перша читанка" не тільки добрим знавцям дидактики, але й найкращим робітникам у цій ділянці.

Проф. К. Кисілевський підібрав текст книжечки з дитячих журналів та літератури про звірів, птиць, природу й красоти України. Розмістив його на 30 сторінках букваря та 17 сторінках читанки, призначивши проробленню букварної частини перші чотирі місяці шкільних лекцій. Читанка має вже короткі віршики, оповідання й описи з зимової та весняної тематики.

Буквар бере до уваги міську дитину, що живе в особливих умовах великого міста і кожного дня наражена на небезпеки комунікації, поспішної їзди автом, автобусом, трамваєм, поїздом, підземкою, судном. Ця дитина цікавиться сучасними технічними винаходами, знає про ракету, джетовий літак, подорожі сміливців у стратосферу, бейзбол і футбол, цікавиться змаганнями, холить з батьками на концерти, змагання спортовців, до цирку й парку. Але поза ними щоденними переживаннями дитина бігає своєю думкою поза місто, шукає прогулянки автом у ліс, де підглядає життя лісу, життя фарми з домашніми звірями, домашніми птицями та овочевими садками й квітками.

Але тут на дорозі дитини стає бабуся, що проживає більшу частину життя в далекій незабутній країні, що зветься Україна. Власне ця нова в душі незнана ще Україна починає цікавити її увагу. Дитина шукає відповіді у книжках, в поезії і знаходить її у тузі за розміщеним селом у вінку вишневих пущів, стрункої тополі, червоної калини, зелених лугів, де живуть і вчаться незнані звіряки, українці. Шось любе й гаряче вдирається в душу дитини, постанова по'хати за океан і побачити їх не любуватись горами над Дніпром, посидіти на березі його та послухати його потужної музики від хвилюючих водного масиву, побачити могили поета, що в неволі на засланні мріяв про нього, як про найбільше щастя українця.

Але ця книжечка викликає не тільки бажання побачити Україну, а створює сильну постанову жити для неї, для її величі і значення в майбутньому. Тільки треба вивчити її читати! Тільки треба почати її оглядати! Тут діє вже мистецьке око Едварда Козака, що впроваджує за руку українську дитину з великого міста у світ уяви, її забавки, її поведінки, її одяг відповідають оточенню великого світу. Малий Івась зайнятий своїми ковбчиками, з яких укладає поїзд, щоб відбути подорож до своєї сестрички Марусі, а ковбчики мають символи І — І, бо від цієї букви починається читання.

Еволюція буков іде по лінії простопадної зразу, а згодом круглої форми, отже: І. І. И. Ш. О.я... Образки спонукують до називання предметів, прикмет, дій... те до аналізи слів з початкового до вирізненою буквою що творить також інші слова напр. : л-и-с. л-ас-ий

Це метода знана від п'ятдесяти років, уживана в наших школах з добрими успіхами: аналітичносинтетична тобто метода проста, складання буква пізнаних уже і творення слів.

Хто говорить про методу цілих слів і думас, що з неї треба тут користати, помиляється дуже. Наша мова побудована на фонетичному принципі, а не фонологічному, ані етимологічному. Тому наша дитина не потребує вивчати цілих слів напам'ять та засвоювати їх написання.

Вона може сама творити їх, складаючи докупи склади, иноді короткі слова. І власне на цьому принципі складання буків полягає наука читання, що знана тепер в усій Україні, а знана вона передусім нашим бабусям, матерям, що напевно будуть вдома контролювати читання своїх внуків, чи дітей. Чи можна було вибрати щось краще? Це ж практична та знана наука! Образки викликають у дітей зацікавлення. І тут уже діє мистецька інвенція Е. Козака.

Кожен учитель своєї, чи то чужої дитини, повинен спонукати дитину-читача до повільного оглядання та до відповіді відповідними питаннями: що робить Івась, Маруся? Що вони складають? Чому Івась підніс пальчик? Чому Івась дивується, побачивши гусака на ставку? Які звірі живуть на фармі? Що робить кінь на фармі? Що їсть корова людям?... Отже рисунки і вся графіка Едварда Козака дає оглядачеві спроможність учитися.

Від говорення, переходимо до писання букв та читання їх. В Букварі іде'ться про писання. в Читанці про читання. Це найважніші ділянки мовного процесу. За ними ідуть вправи без кінця та міри! Без них ніхто не буде мудрий. Труд приносе користь. Весело сприйматиме дитина розповідь і особливо легкий гумор листця!

Е. Козак дає нам спроби кольорового ілюстрування Букваря. Новий Буквар може бути вживаний не тільки в школі, але й в передшкіллю, в садочках і домашніх гуртках, де збираються діти сусідів для читання. Напевно вийде їм це на користь!

Друга книжечка, що її видала Шкільна Рада для наших дітей, це „Вивчайте українську мову". І. Проф. К. Кисілевський подав український дитині початковий курс науки про українську мову, розподілюючи її на такі теми: розділені звуки та їх вживання, слова, звуки, букви, творення простих посвичних речень, приналежних новиткових букв, підмін осіб і речей, дій, прикмет, займенників, числівників, склади, особливості вимови звуків, м'якшення, злиття приголосних, відписуючи та ілюстрації, начав їх, дії зображені на ілюстраціях.

В книжечці (64 стор.) багато ілюстрацій, розмов, листів, задач до вправ, що спонукують дитину активно ставитися до української мови, та вживати її в найкращих зразках. Є тут також рукописне письмо, що облегшує дитині наслідування в переписуванні його, а різночасно дає добрі образи слів у рухомому письмі.

І врешті ще один твір проф. К. Кисілевського, а саме з „Правописні листки" (32 стор.) що уможливлюють в легкому та приємному стилі засвоїти важливіші правописні особливості, як напр. писання: сь, ся, а не ч. ша, святко, світло, сміятись, а не святто, шмійтись, ж, жа, у, підвизнені від з, за; книжкиний двір, звірі, збігання, квіти, хлопець, а не хлопто, чинзій, жвірі, чвісти, хлопець, хата, хитрий, горох, а не гата, гитрий, хорог; боротьба з плутанням: е — и, о — у, (беру, вибираю, яблуко), подвійні приголосні, апостроф, складені прислівники...

Ці правописні листки мають на кожній правій сторінці позначені рядки, де учні вписують правильні слова для запам'ятання правопису.

Всі три книжки заслуговують на якнайбільше поширення, щоб нарешті наші найменші скоро опанували правописні та мовні особливості.

Др Е. Жарський

● В Сінгапорі на Далекому Сході директор американського Корпусу Миру Сарджент Шрайвер заявив, що однорічний успіх добровільців Корпусу Миру більший, як будь-хто міг сподіватися. В краінах Азії й Африки діють 2.600 членів Корпусу Миру і скрізь вимагають подвоєння і потроєння тих місій.

● У Москві перебуває тепер один із найвидатніших американських письменників, 88-літній поет Роберт Фрост, висланий туди у програмі культурної виміни. Він відвідав 7-річну школу, але признав згодом, що мав ним і московськими школярами не було духового контакту. Після того Фрост мав зустріч з гуртом російських письменників.

РАДА ДИРЕКТОРІВ УККА...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

полуденку в суботу торкатимуться зокрема справи комуно-московської загрози в Азії, на Далекому Сході. Доповідачем на цьому зібранні, що ним проводитиме адв. Степан Ярема, буде національно-китайський амбасадор. Полуденок в неділю, що ним проводитиме адв. Михайло Піщак, матиме за головну тему комуно-московську загрозу в Західній Гемісфері, а головним доповідачем буде видатний діяч кубинського резистансу проти режиму Фіделя Кастра. На кожний з цих лонч-полуденків запрошено також інші національні групи, зокрема з-поміж тих, що мають чайтісніше відношення до головних доповідачів та до заторкуваних ними тем.

До найважливіших подій Конгресу буде пляноване на п'ятницю по полудні політичне форум з двома доповідями, одну з яких виголосить репрезентант Державного Департаменту з Вашингтону, а другу, заступаючи американсько-українські погляди, матиме проф. Роман Смаль-Стоцький з Маркетського університету, голова Ради Наукових Товариств ім. Шевченка та Американського Т-ва ім. Шевченка.

Кульмінацією Конгресу в зовнішньо - репрезентативному аспекті буде конгресовий бенкет в суботу ввечері, на який запрошено губернатора Нелсона Рокефеллера та представників не-комуністичних країн в Об'єднаних Націях.

Конгрес при його відкритті привітає господар світової метрополії — Ню Йорку, його посадник Роберт Б. Вагнер.

Всі подрібніші Конгресу будуть своєчасно подані до загального відома в найближчі дні. Але важливо, щоби всі наші громади вже тепер і негайно почали відготову до цього Конгресу, вислаючи на нього своїх представників та виконуючи свої зобов'язання, також фінансового порядку, вирівнюючи всі свої вклади та надсилаючи свої щедрі пожертви на ціль УККомітету.

На цю тему звітував та до цього зокрема закликав касир УККА, п. Йосип Лисогір. З його звіту виходить, що УККА в бюджетовому році, що почався 1-го липня 1961 та закінчився 30-го червня 1962 року мав усіх прибутків неповних 73 тисячі доларів і приблизно стільки ж видатків. У день нарад, себто 8-го вересня ц.р., в касі УККА було заледве п'ять з половиною тисяч доларів, з тим, що було ще також на приблизно три тисячі доларів незаплачених рахунків, отже заледве півтори тисячі доларів мас тепер УККомітет у своїй касі — не враховуючи в це пожертвованих недавно одним громадянином Дітройту вартісних паперів на 8.000 доларів — на ці величезні завдання, що стоять перед ним зокрема тепер, напередодні Восьмого Конгресу Американських Українців. Звітодавці, як і ввесь Комітет, висловили впевненість, що наша суспільність якнайщедріше відгукнеться на ці потреби, як тільки про них довідається.

Вертаючись ще до Конгресу, проф. Добрянський запропонував і Рада погодилася, щоб він проходив під гаслом емансипації і визволення поневолених націй. Конгрес відбуватиметься в навечер'я 100-річчя емансипаційної прокламації Абрагама Лінкольна і те, що Лінкольн тоді говорив про неможливість збереження поділеної Америки, тепер відноситься до поділеного світу. А гасло визволення стоятиме під час Конгресу під знаком Лінкольнового сучасника та справжнього чемпіона волі Тараса Шевченка.

Після обговорення звітів і плянів Конгресу, Рада Директорів обрала передбаченну статутом 14-членну Виборчу Комісію та намітила склад Президії Конгресу. На початку нарад привітні на закинк голови проф. Л. Добрянського та діючого президента Т. Мини вставанням з місць вшанували пам'ять померлих недавно першого і довголітнього президента УККомітету сл. п. Степана Шумейка та активної, провідної громадянки, сл. п. Мирослави Драган, дружини члена Політичної Ради УККА ред. А. Драгана. У нарадах взяли участь більшість директорів, деякі, як проф. Роман Смаль-Стоцький та проф. Ол. Грановський, також з далеких міст.

● Диктаторський режим Франсіска Франка в Іспанії ставився завжди ворожо до будь - яких національно-автономних проявів каталонців і басків. В останньому часі настала в цьому відношенні деяка полегша. Так, напр., в деяких містах Баскійської провінції, що її столицею є Більбао, дозволено виновні написи на вулицях. Проте надалі існує гостра цензура священичих проповідей: 2 роки тому 300 баскійських духовників протестували проти брутальності поліції у відношенні до баскійських в'язнів.

● Японський уряд опрілюднив офіційну заяву, що він стверджує, що американський літак, який залетів над островом Сахалін, не залетів був у території Японії. Москва погрожувала знищенням американських баз на кордонами, з яких вилітають розвідчі літаки.

Стипендії

НА ТАКСУ ЗА ВИКЛАДИ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ НА ПЕНСИЛВЕНІЙСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ У ФІЛЯДЕЛФІЇ

Стипендійна Комісія і Кураторія Стипендійного Фонду при Відділі УКК у Філядельфії для підтримки студій української літератури на Пенсилвенійському Університеті повідомляє, що завдяки жертвенності українських організацій, і цього академічного року будуть уділені зворотні стипендії на таксу за виклади української літератури тим студентам, які конечно такої допомоги потребують.

Засідання Кураторії і Стипендійної Комісії в справі признання стипендій відбудеться в середу 5-го вересня, о годині 7-ій вечора в приміщенні УКК при 5020 Н. Олд Йорк вул. На цю адресу студенти, що бажають отримати скромну зворотну стипендію, повинні внести заяви. Формуляри на виповнення заяви можна отримати або в голови Стипендійної Комісії, або в інженера Богдана Гасюка, 2424 Меридіт вул.

Імена жертводавців на Стипендійний Фонд будуть проголошені в українській пресі і в окремому звіті за 1961/62 і 1962/63 роки.

Д-р Володимир Галан,
голова Кураторії;
Д-р Юрій Мачук,
голова Стипенд. Комісії;
Інженер Михайло Нич,
секретар і скарбник.

● Французький президент де Голь і західньо - німецький канцлер Конрад Аденауер нараджувалися в минулий четвер на кораблику, яким плили по Райні в сторону двох найбільших центрів промислового Популя, Дюссельдорфу і Дуйсбургу. Тамошнє население масово вітало обох державних мужів — не зважаючи на зливний дощ. Дюссельдорфська поліція „запросила" кільканадцятьох підозрілих французів на „обід" до своєї головної кватири, а хто відмовився, того привезли поліційними автами.

Посмертні згадки

Кирило ШУРИН — д-р прав, довголітній предсідник Відд. 417 УНСоюзу в Louisville, Ky., помер 11-го серпня 1962 року. Покійний народився на Холмщині, в Лагівцях, пов. Грубешів. Від 1950 року проживав з родиною в Америці, Louisville, Ky. Поляшив у смутку дружину Юлію, сина Олега і синову Галину з дітьми Юрком і Олею (Буенос Айрес, Аргентина), та в Україні... [illegible]

Йосиф САМБОРСЬКИЙ — член Т-ва „Запорозька Січ", Відд. 342 УНСоюзу в Ню Брунсвику, Н. Дж., помер в дні 23-го серпня 1962 року, проживши 54 роки. Покійний походив із села Диняви, пов. Рогатин, Західня Україна. Поляшив у смутку дружину, сина, дочку, зятя, і внуків... Покійний був замолоду в Америці... Похорон відбувся в дні 27-го серпня ц. р. з похоронного заведення... на цвинтарі св. ап. Петра і Павла в Ню Брунсвику, Ню Джерзі. — В. Н. П.!
Н. Василюк, секр.

Тарас БУКАТА, довгол. член Т-ва ім. Є. Коновальця, Відд. 423 УНСоюзу в Шикаго, Іл., помер несподівано в дні 23-го серпня 1962 року, проживши 58 років. Покійний поляшив у смутку дружину Софію, сина Нестора та дочку Варвару. Тіло Покійного спочивало в похоронному заведенні, а Похорон відбувся в понеділок, 27-го серпня 1962 р. — В. Н. П.!
Т. Носісевич, секр.

Василь СМОЛЬНИЦЬКИЙ — довголітній член Т-ва „Запорозька Січ", Відд. 347 УНСоюзу в Мілвіл, Н. Дж., помер, на 72-му р. життя, дня 25-го серпня 1962 року. Покійний походив із села Монастирець, пов. Лісько, Зах. Україна. Поляшив у великому смутку дружину Павлину, одного сина і невістку, одну доньку і зятя, трьох внуків та дальшу родину. Покійний був вірним парафіянином української кат. церкви. Похорон відбувся 29-го серпня ц. р., з похоронного заведення до української кат. церкви, при участі Родини, Знайомих та Членів Відділу. Покійного поховано на українському цвинтарі в Carmel Rd., Millville, N. J. — Вічна Йому Пам'ять!
Г. Тимчій, секр.

ТАРЗАН, ч. 4903. Бунт асистента.



Гудіння літака не мало значення для Тарзана, бо він не підозрівав нарастаючої трагедії...

Не передбачав і стурбований доктор Сімпсон. — Рамбеля не далеко, Гаррі, — гукнув доктор. — Ми вже майже там.

Але тепер асистент Гаррі Спір збунтувався. — Маленька поправка, доктор, — глузував він — що ви під тим розумієте, що я там є, майже вже є!